

הגברת בחליפה המשובצת

אין לזה סיתרון קל, ויתכן שאין לזה סיתרון כלל. הירוקים יצטרפו להתלבט בדילמה זו, כפי שכולנו מתלבטים בה. זה יקבע במידה רבה אם הם יהיו תופעה חולפת, כפי שמקחים יריביהם, אוני המיסד הישן, או שהם מהווים את גל העתיד, שיגבר ויגאה בעולם כולו.

מחמאה

כשקראתי לפני שבועיים בהעלות הזה את סיפוריה של אוריאלה וייט על "פראנסואה ראשיג'ר" — הוא פראנסואה גאשפאר, או אבר'אלם-מארגן התיאטרון הסלסטיני — הציפו אותי זיכרונות רבים.

פגשתי את אביו, לוראן, בביתו של אהרן גוסייבה, כמה שבעות אחרי הכיבוש, ובו במקום נקשרה בינינו ידידות. ביתו בשייח'ג'ראח הפך לי לבית שני בירושלים, בשנות עבודתי בכנסת.

זה היה אי צרפתי קטן בים הערבי הירושלמי. במשך 14 שנים חי שם לוראן גאשפאר בבדידות רבה עם אשתו וילדיו. חייהם הברכה בשכונה הערבית בעיר המחולקת היו מצומצמים, ולוראן גאשפאר היה עסוק בעבודתו (הוא מנתח מעולה) ובתירגום שירי ריינר מאריה רילקה מגרמנית לצרפתית.

אשתו היפהפיה והתוססת, פראנסוין, היתה מספרת לי על חוויותיה. למשל, איך הכירה את הישראלים הראשונים. "תחילה באו החיילים. הם עברו בשכונה כשהירות ועלו על העיר העתיקה. היו כמה יריות, והם נעלמו. אחר כך באו אנשים בקסאנים ובמינבועות שחורות. היו להם זקנים ארוכים ופיאות ארוכות. הם היו חיוורים וחלופים. הם באו בהמוניהם, ואנחנו אמרנו לעצמנו: ריבוננו של עולם, האם אלה הם הישראלים שכל העולם פוחד מפניהם?"

היו אלה, כמובן, אנשי מאה שנים, הראשונים שהגיעו לשכונה הערבית הסמוכה. בדרכם אל הכותל המערבי, שנכבש זה עתה.

בבית ובחצר היו סוס, תיש, כלב וחתולים, דוממי שגם תרנגולות. הבית עצמו היה מלא בשתיחים, בכרים ובציורים של פראנסוין. זה היה גן'עדר קטן.

לא פחות מבעלי הבית הרשים אותי הסבה. בכתבה סיפר פראנסואה שהוא היה כאביו החורג. עלי היה תושב הכפר סלח'אן, ליד ירושלים. היה לו שפם אי-מתני, והוא נראה כמו שהישראלי הממוצע מתאר ל-עצמו, "פורע ערבי". אבל הוא היה אדם עדין-נפש מאין כמותו. הוא אמר לי אז שיפסס שנחרת בו-יכ-רוני:

עלי

זה היה אחרי מיקרה שבו נהרג ערבי במישורת ירושלים. לוראן גאשפאר צילצל לי באמצע הלילה והזעיק אותי. הערבי נעצר, נחקר וטטר מקרע בכבד. הנשיפה הוסרה שנפל מן המדרגות. כל הערכים היו משוכנעים שמת מעיניוים. השילטונות הכריחו את המיש'פחה לקבור את הגווייה באישון לילה, בלי קהל. עשיתי מה שיכולתי כדי להזעיק את הכנסת. לתבוע חקירה וכו'. חוששני שזה לא עזר בהרכה. אך הדבר הותרס.

כעת ביקורי הבא בבית גאשפאר הרגשתי שעלי זטבה במקס להגיד לי משהו, התבייש. מצאתי הודמנות להיות איתו לבד, ואז אמר לי: "חוד'נה אורי, אם היהודים יהרגו אותך, אהננו נמצא לך מקום בבית הקברות המוסלמי בסלח'אן!"

חיו! חיו! חיו!

הפעם הוא הגויים! חשבו בודאי כמה קוראים, כאשר כתבתי על האסוסיאציות העלויות להתעורר בלב הצופים הגרמניים כאשר ישירו עושרה חזה ובנייהלקתה את המילים, עם ישראל חיו! חיו! חיו! תוך הרמה דרמטית של זרועותיהם.

הגרמנים הבורים, כך רמזתי, עלולים שלא להבחין כראוי בין צליל המילה "חיו" וצליל המילה הזכורה להם, "הייל!"

מסתבר, שאלנו אייפסר להגויים. כי הנה הופיע בלטהויה אלן הארי גרמן, היהודי האמריקאי ששחרר משרות צבאי במולדתו בשל היותו פסיכי, אך שנמצא כשיר לשרת בצ'הל. הוא השתמש בנישקו הצה'י כדי לערוך מרחיק'דמים בהרה'בית. בית'המישטט דן אותו למאסר-עולם שלוש. לפני כן הנציחה אותו מצלמת הסלח'ויה בדרכו להשמעת פסק-הדין. הוא הרים את זרועו הכבולה בצורה הזכורה, וצעק אל המצלמה: "עם ישראל חיו! חיו! חיו!"

הפעם לא היה כל מקום לאי-הבנה. הבחור הוא פאשיסט מוצהר, בדעותיו ובמעשיו. הוא רוצה להשמיד את הערבים, להרגם או לגרשם. הנגתו מופנה עלי-ידי "הרב" מאיר כהנא. תנועת'היד וצליל הקריאה לא השאירו כל מקום לספק.

בסביבת ואלצבורג, בחוות'איכרים מרוחקת, ושם היה חיה את החיים האמיתיים — "חיים אלטרנטיביים", בלשון הירוקים. יש שם תרנגולות, כלבים, סוסים, וכמובן חתולים. את לחמה היא אופה, כמובן, בעצמה, מגרעיני

שעורה שלמים, שאותם היא טוחנת במטחנת'היד שהסכה לסמל שלה. זה זמן רב לא פגשתי באדם כלי-כך צעיר.

הבלגן המאורגן

"הירוקים" ישבו מסביב לשולחן עגול גדול בבניין הבונדסטאג. היה נדמה לי שאני יושב בפגישה של סיעת קמפוס באוניברסיטה העברית, או בכינוס של פעילי שלום עכשיו או הוועד נגד המילחמה בלבנון או יש גבול. שערות ארוכות, זקנים ארוכים, חולצות, סודרים. הנשים בגינס ובמגפיים. לבוש מרושל. ישיבה מרושלת.

אלא שהחברה הזאת גייסה יותר משני מיליון קולות — יותר מכל הקולות הכשרים בבחירות לכנסת העשירית בישראל. כל אחד מן הנוכחים מייצג 70 אלף בוחרים — פי ארבעה יותר מכל ח"כ ישראלי.

כמו בתנועות הישראליות, מתווכחים כאן על הכל, ובלי סוף. מצביעים בלי סוף, על כל דבר גדול וקטן. הדמוקרטיה המוחלטת משתוללת.

יש משהו יפה מאוד בהידברות אינטוסיבה זו. התנועה אינה רוצה במנהיגים. גם ההתמקדות של כליה'התיקשורת בסטרה קלי הכאריזמטית אינה מתקבלת יפה. לא רוצים במימסד. לא רוצים במנגנון. לא רוצים בצוות מוביל. רוצים שהכל יוחלט ביחד, אחרי הידברות ממצה, שבה יוכל כל אחד להתבטא (וגם משתמש בזכות זו).

התנועה קמה כגל ספונטאני. הספונטאניות טבעה בעצם מהותה. יש אחד מפני התמסדות, שתהרוג את הספונטאניות. זה נראה שם בגידה.

לא רוצים גם בהשתלטות הסיעה על התנועה. לכן הוקמו כל מיני מוסדות, שתפקידם הוא לפקח על הסיעה ולכפות עליה, בשעת הצורך, את רצון התנועה כולה. לא רוצים בעוד מיפלגה, כמו המיפלגות המזוונות של המימסד. מימין ומשמאל. רוצים בתנועה שתשמור על רענותה, עלידי קיום מגע חי מתמיד עם אנשי השורה בסניפים.

כל זה מזכיר את שלום עכשיו ואת הוועד נגד המילחמה בלבנון. (אין זה מזכיר את ד"ש, כי ד"ש עסקה בעניינים של מהרב'כך, בתיקונים קוסמטיים, ופה עוסקים ברצינות בעניות החיים.) זה מתאים לסיגנונו של דור חדש בכל העולם המערבי, המואס במימסדים. הצרה היא שקשה מאוד לפעול כך. בפרלמנט — וביחלל בחיים — יש רגעים כשמישהו צריך לקבל החלטות מהירות. כאשר מדברים בלי-סוף על ענייני נהגלי, קשה להתפנות לדין על עניינים חשובים באמת, הניצחיים ליבון. כאשר אין אירגון מינימלי, חוגג הבלגאן הניצחיים.

(והי דילמה בלתי-נימנעה. אני מכיר אותה היטב מתנועת העולם הזה — כוח חדש, וגם משליי. תמיד דרושים אנשים הצריכים לפעול ולקבל החלטות, ותמיד מושמעות נגדם טענות של "דיקטטורה").

השאלה הגדולה היא איך לשלב ביחד ספונטאניות ברובה של אלפי פעילים, הרוצים להרגיש שאין הם פעילים בלבד אלא גם שותפים להכרעה, עם הצורך במנגנון כלשהו המבטיח פעילות רצופה וקבועה. איך לעיב את הרגשת השתתפות הגדולה, שבה הכל שווים, עם קיומם של "מנהיגים", שאמצייה'התיקשורת מתמקדים בהם באופן טבעי ביגלל תכונתם הכאריזמטית. איך לשלב מוסדות, המסוגלים לקבל החלטות ככל שידדש, עם אווירה המתנגדת עקרונת לכל המוסדות. בקיצור: איך לשלב יחד אנארכיה יפה וספונטאניות עם הדפוסים הדרושים ליציבות.

ראיתי אותה בתור למטוס במלה-התעופה של פראנק פורט. היא היתה לבושה בחליפה משובצת, נראתה כבת 35 ועיניה קרנו כוח-חיים ואופטימיות. מבטינו נפגשו וחייכנו. כל אחד מכיר את ההרגשה הזאת, כששוגשים באדם ור לגמרי, ומשהו עושה, "קליק".

אבל לא היה לי זמן. מיהרתי לקלן, ומשם לבון, כדי להשתתף בחגיגה הגדולה של "הירוקים" שנבחרו לבונדסטאג.

במטוס ישבנו במקומות מרוחקים. במלה-התעופה של קלן המתין לי אחד מנבחרי הירוקים, שהסיע אותי לבון ושיכן אותי בבית-מלון קטן, השעה היתה מאוחרת. עמדנו באכסדרת המלון ושוחחנו על התוכנית ליום המחרת, כאשר נפתחה הדלת ונכנסה הגברת בחליפה המשובצת, בעלת העיניים הקורנות.

גא. להכיר — הגברת רייטינג מאוסטריה, מר אבנרי מישראל."

"אתה האיש שהיה במטוס", צחקה. "אילו שוחחנו בינינו, יכולנו להגיע הנה ביחד!"

כמשך היומיים הבאים ראיתי אותה הרבה. צעדנו יחד בתהלוכה, וסוכנות-ידיעות בינלאומית הפיצה מסוסי מה תמונה משותפת שלנו בכל העולם. היינו יחד ב-פרלמנט, בישיבות הסיעה של הירוקים ובחגיגותיהם. שוחחנו הרבה, ועל הרבה נושאים.

רייטינג

אחד התענוגות הגדולים — הנדירים — בחיים הוא להכיר אדם חדש המעשיר את עולמך, כזאת היתה הפגישה עם ברברה רייטינג. כשרת ההיכרות נוצרת בין שני אנשים — או איש ואשה — שכל אחד מהם מתעניין בשטחים רבים ור טעיל בנושאים שונים, יש לה אופי של מסע-גילויים.

אתה מגלה עולם חדש, וכל דבר נראה לך חדש ומעניין. תחילה שמעתי רק שהיא שחקנית. אנשים ניגשו אליה ברחוב, ביקשו בדחילו את חתימתה ואמרו שהם נהנו לראות אותה בהצגה פלוגית או בסרט פלמני. היא שיחקה 250 פעם את לידי מאקבת (ושנאה את התפקיד). נשרלה כמה מאות פעמים על המוקד כז'אן ד'ארק, הבתולה של אורליאנס, ושיחקה לצד סופיה לורן בסרט על גרמניה הנאצית.

שיבצתי אותה במוחי במיסגרת "שחקנית", כאשר ניגש אליה אדם ברחוב ואמר: "אני הנהיגי מספר הבישול שלך, אני מבשל עכשיו את כל המתכונים שלך!" הסתבר כי לברברה רייטינג רעיונות נוקבים מאוד על מה מותר ומה אסור לאכול, היא המחשישה אותם בספרי בישול, ובו מתכונים נכונים מכל העולם, גם מישראל. (היא היתה כאן בהופעת של תיאטרון גרמני, וניצלה את ההזדמנות כדי לאסוף מתכונים של חומס, טחינה ועוד.)

שיבצתי אותה מחדש, כאשר ניגשה אלינו גברת קשישה ואמרה: "אני קונה תמיד רק את הלחם שלך!" מסתבר כי ברחבי גרמניה ואוסטריה נמכר לחם האפוי על פי מתוכנה, והנקרא על שמה. יש ילדים חסונים אליה בשם "גברת רייטינג'רוד" (לחם רייטינג').

כל אלה — מישהו בתיאטרון ובקולנוע, שיחוח תודעת התזונה הנכונה וייצור הלחם — אינם צורכים אלא חלק קטן ממיציה השופע של הגברת. היא כותבת ספרים לילדים (בין השאר: ספר הבישול והמישק, שבא לחנך ילדים מגיל צעיר לתזונה נכונה), מנהלת מאבקים לאיכות הסביבה, לוחמת ברביבו התרופות המיותרות ו/או המזיקות מטעם התעשייה הפרמצבטית אדיר-הכוח, ופעילה בקרב הירוקים באוסטריה ובגרמניה. מובן מאליו שהיא גם פמיניסטית.

כרגע היא עוסקת בראש ובראשונה במאבק חריף נגד הניסויים בחיות. עיניה מתמלאות בדמעות כשהיא מתארת מה קורה לחיות בניסויים. לדעתה הם מיותרים לגמרי, מכיוון שאינם משמשים אלא כניסוי טורמלי לניסויים חשאיים בבני-אדם, שרובם אינם מודעים לכך. ביכלל, עיניה הירוקות של ברברה רייטינג מתמלאות דמעות בנקל. ראיתי זאת כמה פעמים ביום. כאשר התעללו בחייה-הפרלמנט בנואמת "ירוקה" בבונדסטאג. כאשר שמעה על מעשה יפה של מישהו, כאשר דיברנו על צברה ושאת'לא, ועוד. על הביבה, מסתבר, לא התקשתה מעולם לבכות ברגע הנכון.

איך צומחת אשה כזאת? בניל 18 נישאה לגבר חסר-תנינות, שהבטיח לה כוונתו לה שנותיה אבה, שהיה שבוו בברית-המעצות. (כן, מיסטר שנותיה עולה במיקצת על המראה החיצוני, וקרוב יותר למיסטר שנותי שלי.) היא התגרשה ובאחד הימים עמדה בתחת-רכבת, כשעל גבה התרמיל שהכיל את כל חפציה, בלי בית וכלי סרנסה. בבית ברירה הסכה שחקנית, וכך החלה הקאריירה שלה. לאחר-מכן נישאה לרוזן גרמני מפורסם מאוד, שנשבה בסטאלינגראד והיה אחד מראשי הקצינים החופי שיים" שהקימו על אדמה סובייטית את "הוועד למען גרמניה החופשית". בשעתו הייתי מקשיב לשידוריהם ברדיו מוסקוה. היא התגרשה גם ממנו, ועכשיו היא רשאית לקרוא לעצמה בשם רוזנת, אך אינה עושה זאת. תחת זאת היא חיה עם בחיריליבה הנוכחי וילדיה